

Jacques and Agneta van Marken, a unique entrepreneurial couple

'Jacques van Marken, almost everything he dreamed up in his brilliant mind to improve the lot of the working man and his family.'

Jacques van Marken and Agneta van Marken-Matthes formed a well-oiled team from Delft. In 1870, the Industrial Revolution began in the sleepy town of Delft. They were not 'just' local heroes. The story of these 'model entrepreneurs' is unique in the Netherlands and remains relevant today.

This exhibition about the lives of Jacques and Agneta is organized by twelve themes. The themes do justice to Van Marken as an innovator in the fields of social policy, microbiology, technology, public relations, and his international network of progressive entrepreneurs. In addition, there are themes that tell about his dynamic personal life: his nerve pains leading to a severe morphine addiction and the strange double life he led.

Read this translation on your cellphone:

1. Van Marken family

Jacques van Marken comes from a prominent family. Both his grandfathers and his father are ministers. His brother Willem also becomes a minister, but Jacques himself abandons these aspirations. He is fascinated by technology at an early age and decides to become an engineer.

Jacques grows up in a large family. He has eight brothers and sisters, with whom he will always maintain close contact.

When his aunt Ida marries the well-known Rotterdam banker Rudolf Mees, warm ties develop between the Van Markens and the Mezens. As an industrialist, Van Marken will benefit greatly from this, because the cashier's house Mees & Zonen becomes the house banker of his large companies.

In 1865, Jacques van Marken and Agneta Matthes meet at a 'soirée musicale', a meeting that has many consequences.

Captions (top to bottom and left to right):

Jacques with brother Evert Pieter.

Bust of Marten Mees at Veerkade Rotterdam.

Reverend J.C. van Marken and Petronella van Voorthuijsen, father and mother of Jacques.

Agneta Matthes

Bartoletti House, Herengracht 170-172, Amsterdam, ca. 1900.

Agneta with nieces Kerdijk.

Illustrations: Van Marken family archive, Delft City Archives, Jan van der Mast.

MUSEUM VAN MARKEN
DELFT

Familie Van Marken

Jacques van Marken komt uit een vooraanstaande familie. Zijn beide grootvaders en zijn vader zijn predikant. Zijn broer Willem wordt ook dominee, maar zelf laat Jacques die aspiraties varen. Al vroeg is hij gefascineerd door techniek en besluit hij ingenieur te worden.

Jacques groeit op in een kinderrijk gezin. Hij heeft acht broers en zussen, met wie hij altijd innig contact nal onderhoudt.

Wanneer zijn tante Ida trouwt met de bekende Rotterdamse bankier Rudolf Mees ontstaan er warme banden tussen de Van Markens en de Mezen.

Als industrieel nal Van Marken hier veel profijt van hebben, want het kasiershuis Mees & Zonen wordt huisbankier van zijn grote ondernemingen.

In 1865 ontmoeten Jacques van Marken en Agneta Matthes elkaar op een 'soirée musicale', een ontmoeting die veel gevolgen heeft.

Jacques van Marken

Evert Pieter van Marken

Marten Mees

Ida van Marken

Agneta Matthes

J.C. van Marken

Petronella van Voorthuijsen

Agneta Matthes

Kerdijk van Marken

Ida van Marken

Rudolf Mees

Jacques van Marken

Illustrations: Van Marken family archive, Delft City Archives, Jan van der Mast.

2. Student days

Jacques van Marken goes to study in Delft at the age of seventeen. He starts at the Royal Academy, which will become the Polytechnic School a year later due to an important educational reform. He chooses the new study program 'technology', which trains you to become a factory director.

During the first years of his studies he immerses himself in the Corps life and wants to become a poet rather than an engineer. After meeting Agneta he becomes more serious, completes his studies in five years and becomes the first technologist in the Netherlands. He decides to 'make himself useful to society'. A decision that lays the foundation for his special enterprises.

Captions (top to bottom and left to right):

Café Restaurant Phoenix on the corner of Binnenwatersloot and Westvest. On the top floor, DSC rents a room, 'the business'.

Voorstraat 90-92 where Jacques rents a room as a student for four years.

Student Jacques van Marken.

Student Jacques van Marken.

Polytechnic School, Oude Delft 95.

Illustrations: Delft City Archives, Primo!Studio.

MUSEUM VAN MARKEN
DELFT

Studententijd

Jacques van Marken gaat op zijn zeventiende in Delft studeren. Hij begint op de Koninklijke Akademie die door een belangrijke onderwijs hervorming een jaar later de Polytechnische School zal worden. Hij kiest de nieuwe studierichting 'technologie', waarmee je wordt opgeleid tot fabrieksdirecteur.

De eerste jaren van zijn studie sturt hij zich in het Corpsleven en wil hij liever dichter worden dan ingenieur. Na de ontmoeting met Agneta wordt hij serieuzer, voltooit zijn studie toch in vijf jaar en is hij de eerste technoloog van Nederland. Hij besluit zich 'nuttig te maken voor de maatschappij'. Een beslissing die de basis legt voor zijn bijzondere ondernemingen.

Student Jacques van Marken

Student Jacques van Marken

Café Restaurant Phoenix op de hoek van Binnenwatersloot en Westvest. Hier al jarenlang de DSC een thuis.

Student Jacques van Marken

Polytechnische School, Oude Delft 95

Illustraties: Delft City Archives, Primo!Studio

3. Career

After completing his studies, Jacques van Marken was given the tip to start making baker's yeast. The yeast that Dutch bakers used to bake bread at that time was inferior burner's yeast from Schiedam. Van Marken made a study trip to Austria-Hungary to study a special, sustainable yeast process.

He then started the Dutch Yeast and Spirits Factory (NG&SF) in Delft and turned it into a 'model factory'. With his social policy, he wanted to be a shining example for enterprising Netherlands. After this successful 'start-up', his industrial empire continued to grow through the establishment of the Dutch Oil Factory (N.O.F.), later Calvé, and the takeover of the Glue and Gelatine Factory. He promoted the factories together as 'Delft Industry'.

His wife Agneta successfully managed the perfume factory Maison Neuve, which was exceptional for a woman at the time.

Captions (top to bottom and left to right):

Jacques van Marken as an employee at Fleischman in Austria-Hungary, 1868.

Management of Calvé Delft. From left to right: Gaston Thubé, Jan Tutein Nolthenius, Jacques van Marken.

Yeast factory, (1875. photo)

Yeast factory, ca. 1870. (drawing)

Yeast factory, ca. 1875. (detail photo)

Dutch Oil Factory (N.O.F.) Later: Calvé Delft.

Advertisement for perfume factory Maison Neuve

Illustrations: Delft City Archives.

MUSEUM van MARKEN
DELFT

Loopbaan

Jacques van Marken krijgt na zijn studie te hebben voltooid de tip om bakkerijgist te gaan maken. De gist waar de Nederlandse bakkers in die tijd brood mee bakken is inferieure branderijgist uit Schiedam. Van Marken maakt een studiereis naar Oostenrijk-Hongarije om een speciaal, duurzaam gistproces te bestuderen.

Vervolgens begint hij in Delft de Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek (NG&SF) en maakt er een 'modelfabriek' van. Met zijn sociale beleid wil hij een lichtend voorbeeld zijn voor ondernemend Nederland. Na deze geslaagde 'start-up' groeit zijn industriële imperium verder door de oprichting van de Nederlandse Oliefabriek (N.O.F.), later Calvé, en de overname van de Lijm- en Gelatinefabriek. De fabrieken samen promoot hij als 'Delftse Nijverheid'.

Echtgenote Agneta leidt met veel succes parfuumfabriek Maison Neuve, voor die tijd uitzonderlijk voor een vrouw.

Jacques van Marken als medewerker bij Fleischman in Oostenrijk-Hongarije, 1868.

Reproductie van de tekening.

Reproductie van de foto (detailfoto).

Reproductie van de foto.

Reproductie van de afbeelding.

Reproductie van de afbeelding.

4. Reconciliation of Labor and Capital

Jacques van Marken developed his own business philosophy, which he called ‘the third way’. In addition to the two largest political movements of the time, liberalism and socialism, he sought a middle way in which cooperation and consultation were central.

In 1878, he was the first in the Netherlands to set up a works council, which he called ‘De Kern’. He spoke a lot about ‘reconciliation of labour & capital’ in order to meet the interests of both shareholders and workers.

As the years went by, he became increasingly progressive. For his workers, he created ‘Dividend van de Arbeid’ (Labour Dividend) and many other groundbreaking provisions. He firmly believed in the cooperative (a form of business in which workers could become shareholders in the company) and became the figurehead of an international cooperative movement.

Captions (top to bottom and left to right):

Detail photo ‘Procession through Delft.’

Procession through Delft’, 25th anniversary of the NG&SF in 1895. Float depicting ‘Fruits of Enterprise’.

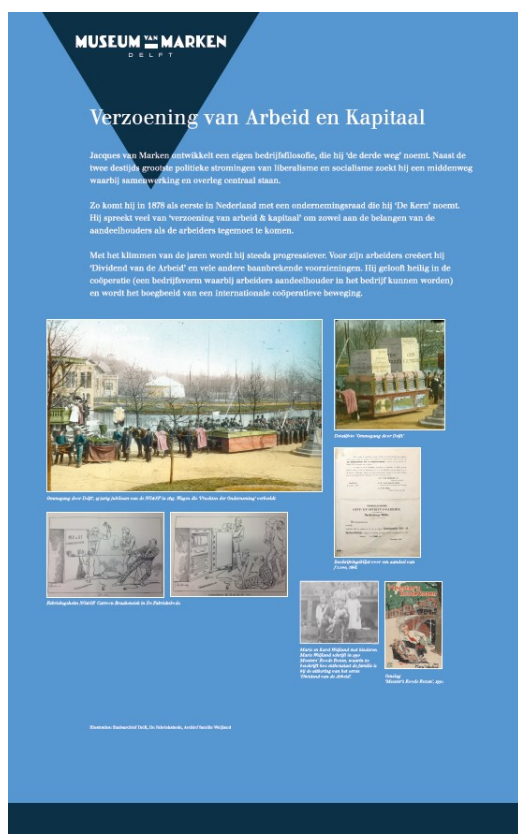
Subscription ticket for a share of f 1,000, 1868.

Factory secret NG&SF. Cartoon Braakensiek in De Fabrieksbode.

Marie and Karel Weijland with children. Marie Weijland writes Meesters’ Roode Rozen in 1930, in which she describes how enthusiastic the family is at the payment of the first ‘Dividend of Labour’.

Cover ‘Meester’s Roode Rozen’, 1930.

Illustrations: Delft City Archives, De Fabrieksbode, Weijland family archives.

5. A close-knit community

Jacques and Agneta van Marken are closely involved in the lives of the workers and their families. They want to 'elevate' people and create 107 facilities at their companies that stimulate personal development and contribute to a complete 'social safety net'.

Through groundbreaking ideas about salaries, insurance and facilities, they are in fact setting up the first welfare state for their staff. They also feel like ‘father and mother’ to their staff. They firmly believe in the community and do everything they can to connect people with each other. They stimulate association life and dozens of associations are set up.

The birthday of director Jacques is celebrated on a grand scale as ‘Community Day’, a party in the middle of the summer with thousands of visitors.

Captions (top to bottom and left to right):

The Community with nursery school for Parkians in the sixties of the 20th century.

The Tent on Sunday.

Harmoniekapel, 1888.

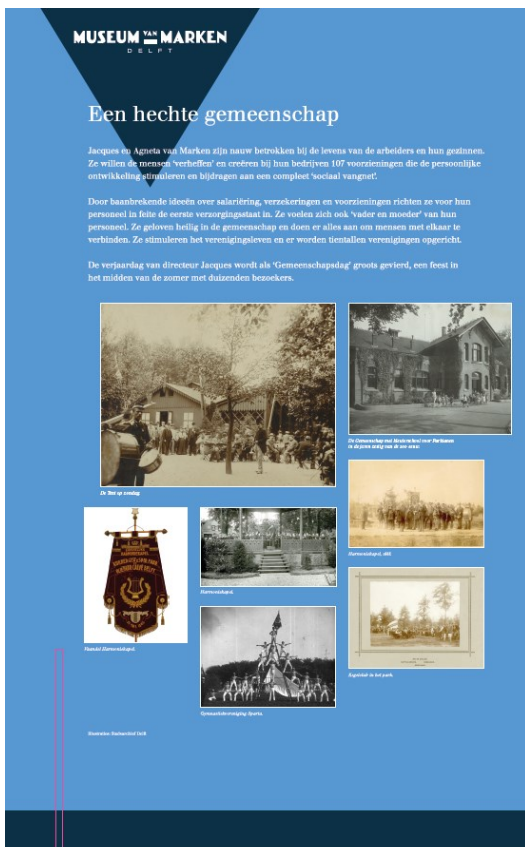
Harmoniekapel.

Banner Harmoniekapel.

Kegelclub in het park.

Gymnastics club Sparta.

Illustrations: Delft City Archives.

6. Agnetapark

The Van Marken couple visits the staff living in the city centre of Delft on Sundays. They are shocked by the living conditions and develop a 'pet idea' of a residential park next to the Gistfabriek. It is a new concept for the Netherlands, a factory village.

Landscape architect Louis Paul Zocher designs the park in English landscape style with beautiful water features and curved streets. Professor of architecture Eugen Gugel develops the housing types. He does this on the basis of a field study by Agneta who visited the workers with a checkered notebook and a measuring tape.

The park is opened in 1884 and named after her.

It is a complete village with a shop, recreation room, community centre, bandstand, printing works, playground etc. The Agnetapark becomes a shining example for later factory villages in the Netherlands such as Heijplaat, Philipsdorp and Batadorp.

Captions (top to bottom and left to right):

Field research into 48 Delft homes, conducted by Agneta van Marken and Miss Kruseman.

Villa Rust Roest, home of Jacques and Agneta in the Agnetapark

The Villa.

Copper Wedding Certificate, 8 April 1882. With planting of the first trees by the family.

Agnetapark, designed by L.P. Zocher

First residents: the Plak and Van Dijk families.

Illustrations: Delft City Archives.

7. Technology & Innovation

The young Van Marken is fascinated by technology and demonstrates scientific experiments in the home. He wants to become an engineer, goes to study in Delft and becomes the first in the Netherlands to successfully complete the final examination in technology.

He starts a yeast factory and tries to continuously improve the complex yeast process, among other things by recruiting the talented scientist Martinus Beijerinck and embracing all possible technical innovations. In addition to steam engines, he also brings electric light and telephones into his factory.

Jacques is the third Dutchman to own a car (Benz). He also buys the best cameras and when the first film in the world is shown in Paris, he shows it to his workers in the Agnetapark shortly afterwards. He will even produce the first commercials in the Netherlands in his own photo studio.

Captions (top to bottom and left to right):

Yeast process diagram.

Magic lantern by Van Marken. Now at: Delft City Archives.

Jacques with Benz.

Jacques and Agneta in Rust Roest's study with telephone.

Kipp & Zonen's telephone brochure.

Steam engine 'Agneta' (now part of the Canon of the Netherlands).

Photo of 'Sinterklaasparty' in the park, taken by Van Marken from villa Rust Roest.

In the yeast factory.

Illustrations: Delft City Archives, Jan van der Mast, De Museumfabriek.

MUSEUM VAN MARKEN
DELFT

Techniek & innovatie

De jonge Van Marken is gefascineerd door techniek en demonstreert natuurwetenschappelijke experimenten in huiselijke kring. Hij wil ingenieur worden, gaat in Delft studeren en wordt de eerste in Nederland die succesvol het eindexamen technologie volbrengt.

Hij begint een gistfabriek en probeert het complexe gistproces continu te verbeteren, onder andere door de talentvolle wetenschapper Martinus Beijerinck te rekruteren en alle mogelijke technische innovaties te omarmen. Hij haalt naast stoommachines ook elektrisch licht en telefoon in zijn fabriek binnen.

Jacques is de derde Nederlander die een auto heeft (Benz). Ook koopt hij de beste fotoapparaten en wanneer in Parijs de eerste film ter wereld wordt vertoond, laat hij deze kort erna in het Agnetapark aan zijn arbeiders zien. Hij zal zelfs in zijn eigen fotostudio de eerste reclamefilmpjes van Nederland produceren.

Agneten en Jacques in architectuur Rust Roest met telefoon

Stoommotor van Van Marken, nu bij Delftse Archief

Magische lantaarn van Van Marken

Telefoonbrochure van Kipp & Zonen

Van Marken in zijn gistfabriek

Stoommotor van Van Marken

Magische lantaarn van Van Marken

Beeldbank: Beeldbank Delft, foto van Van Marken, De Museumfabriek

8. Authorship

Jacques van Marken is a double talent. He is good at exact subjects, but his alpha side is also strongly developed. The young Jacques is a romantic and likes to write poetry. His first verses are published in the Delft student almanac. He passionately courts Agneta with beautiful poems. He would love to wander through nature like his hero Heinrich Heine and write a collection of poems.

As an entrepreneur, he does not have the time to write poetry, but he does publish his entrepreneurial vision in French in 1881. A year later, he takes the initiative for his own company newspaper, which he calls De Fabrieksbode. He is the editor-in-chief who writes razor-sharp editorials about all his plans in an hour: housing, pensions, widows' and orphans' provision, etc. His idea for a company newspaper is imitated worldwide.

Captions (top to bottom and left to right):

Jacques behind his writing desk. Engraving by J. Veth.

Logo of De Fabrieksbode with slogans of Drukkerij Van Marken, Gistfabriek and Lijmfabriek.

Handwritten poem Jacques.

'A pilgrimage into Yeast-Land' travelogue visit to English bakers.

Illustrations: Delft City Archives, De Fabrieksbode.

MUSEUM VAN MARKEN DELFT

Schrijverschap

Jacques van Marken is een dubbeltalent. Hij is goed in exacte vakken, maar ook zijn alfakant is sterk ontwikkeld. De jonge Jacques is een romanticus en schrijft graag poëzie. Zijn eerste versjes worden in de Delftse studenten Almanak gepubliceerd. Hij maakt Agneta vurig het hof met fraaie gedichten. Het liefst zou hij net als zijn held Heinrich Heine door de natuur dwalen en een dichtbundel bij elkaar schrijven.

Als ondernemer ontneemt hem de tijd om te dichten maar publiceert hij wel in 1881 zijn ondernemersvisie in het Frans. Een jaar later neemt hij het initiatief voor een eigen bedrijfskrant die hij De Fabrieksbode noemt. Hij is de hoofdredacteur die in een uur tijd messcherpe hoofdartikelen schrijft over al zijn plannen: woningbouw, pensioenen, weduwen- en wezenvoorziening etc. Zijn idee voor een bedrijfskrant vindt wereldwijd navolging.

In zijn atelier zijn schrijftafel. Graven van J. Veth.

DOOR DE ARBEID AAN DE ARBEID EENDRACHT MAAKT MACHT

Logo of De Fabrieksbode with slogans of Drukkerij Van Marken, Gistfabriek and Lijmfabriek.

Handwritten poem Jacques.

'A Pilgrimage into Yeast-Land' travelogue visit to English bakers.

Illustrations: Delft City Archives, De Fabrieksbode.

9. International

Jacques van Marken has a very broad interest and, thanks to his knowledge of languages – he speaks fluent French, German and English – he can read books, newspapers and (trade) magazines in those languages. He travels a lot and enjoys it and is internationally oriented. In order to study the complex yeast process, he makes study trips through Europe. As an entrepreneur, he joins a group of entrepreneurs in Paris who form the progressive vanguard in the field of revolutionary social business philosophy.

Van Marken adopts the good ideas of fellow entrepreneurs (factory village, cooperative) and grows into a figurehead of this movement. The products of his factories win prizes at exhibitions all over the world.

The French President Carnot and the Prince of Monaco enjoy a meeting with the Delft entrepreneur.

Captions (top to bottom and left to right):

International company at the 3rd ICA congress in Delft.

World Exhibition Paris, 1889.

Newspaper article.

Chinese Li, Tcheng and Liene in the Agnetapark.

Visit by ir. William Tolman from New York. At the Rust Roest office with Jaap Eringaard, the son of Van Marken.

Guestbook Agnetapark.

Illustrations: Delft City Archives, Wikipedia.

10. Advertising

Jacques van Marken has a creative, sparkling mind. As an entrepreneur, he comes up with sensational marketing campaigns to draw attention to the products of his factories.

He considers his factories as ‘works of art’ and is one of the first to employ well-known artists to create advertising posters. For example, painter Jan Toorop creates Art Nouveau posters for Delft salad oil, which later hang in museums and become known by the nickname ‘slaoliestijl’.

Van Marken is an avid photographer and has an advertising vehicle travel through the Netherlands that provides open-air performances with a magic lantern and promotes the Delft Industry. He also has two artistically painted pavilions that travel along exhibitions in the Netherlands. In a photo studio opposite his home, he experiments with the new medium of film in 1897 and makes the first films of the Netherlands.

Captions (top to bottom and left to right):

Poster Delftsche slaolie. Design: Jan Toorop.

Advertisement for products of Delftsche Nijverheid in Agnetapark. Around 1930.

Poster NGF&SF

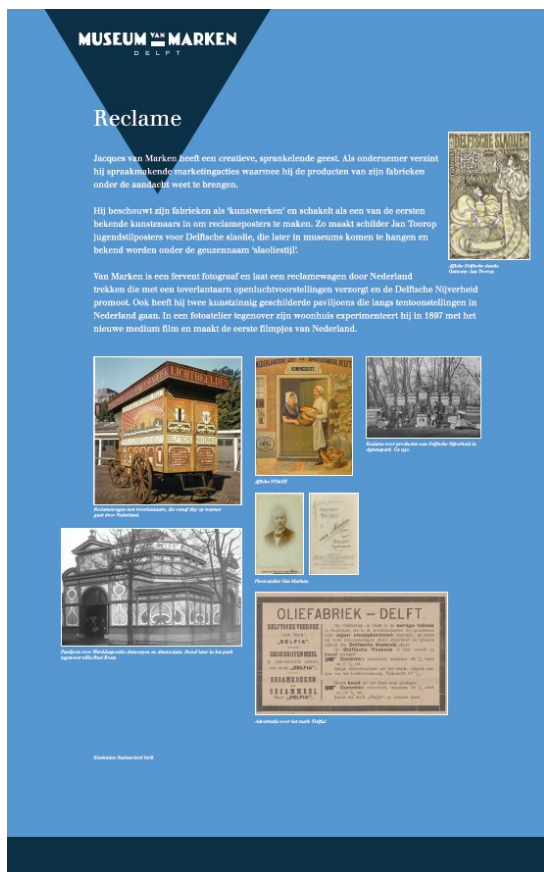
Advertising vehicle with magic lantern, which tours the Netherlands from 1897.

Photo studio Van Marken.

Pavilion for the World Exhibition in Antwerp and Amsterdam. Later stood in the park opposite villa Rust Roest.

Advertisement for the brand 'Delfia'.

Illustrations: Delft City Archives.

11. Double life

As a student, Jacques van Marken falls under the spell of Agneta Matthes from Amsterdam, the daughter of a wealthy maritime insurer. They marry and lead a dynamic life together in Delft as social entrepreneurs, but their marriage remains childless.

Van Marken does have children with Maria Eringaard, a woman from the Scheveningen working class. He takes care of Maria and the children like a family man and visits them as much as his busy schedule allows. He leads a secret double life for years.

Agneta knows nothing about it, but when she finally finds out, she comes up with an unconventional solution. After Maria's premature death, the children are taken in by villa Rust Roest. Son Jaap cannot succeed his father, but does become head of the Advertising Department at Gist and director of NV Gemeenschappelijke Eigendom.

Captions (top to bottom and left to right):

Ada Eringaard.

Maria Eringaard, 17 years old.

Jaap Eringaard.

'New' family with from left to right Agneta, Jaap, Anna, Ada and Jacques.

Erry Eringaard with Prince Bernhard and Joseph Luns, among others.

Booklet by Ada.

Illustrations: Delft City Archives, Von Balluseck family archives, Jan van der Mast.

MUSEUM VAN MARKEN
DELFT

Dubbelleven

Jacques van Marken maakt als student in de ban van de Amsterdamse Agneta Matthes, dochter van een rijke zee-assurandeur. Ze trouwen en leiden samen in Delft een dynamisch leven als sociaal ondernemers, maar hun huwelijk blijft kinderloos.

Van Marken krijgt wel kinderen bij Maria Eringaard, een vrouw uit het Scheveningse arbeidersmilieu. Hij zorgt als een huisvader voor Maria en de kinderen en bezoekt hen voor zover zijn drukke agenda dat toelaat. Hij leidt jaren een geheim dubbelleven.

Agneta weet van niets, maar als ze het eindelijk te weten komt, komt ze met een onconventionele oplossing. Na het voortijdig overlijden van Maria worden de kinderen opgenomen in villa Rust Roest. Zoon Jaap kan zijn vader niet opvolgen, maar wordt wel hoofd Reclameafdeling bij de Gist en directeur NV Gemeenschappelijk Eigendom.

Thuisje gezelschap met van links naar rechts: Agneta, Jaap, Anna, Ada en Jacques.

Maria Eringaard, 17 jaar.

Ada Eringaard.

Jaap Eringaard.

Erry Eringaard met Prins Bernhard en Joseph Luns, onder andere.

Boekje van Ada.

Illustraties: Delft City Archives, Von Balluseck family archives, Jan van der Mast.

12. Addicted

Jacques van Marken develops serious health problems around the age of forty. Due to his busy schedule and high ambitions, he becomes overstrained and is forced to spend long periods in German health resorts in the summer. He suffers from 'nerve pain'.

To combat the pain, his family doctor administers morphine, a drug that is more commonly used in 'better' circles at the time. He quickly becomes addicted to the opiate. Attempts to kick the habit with renowned doctors and in well-known sanatoria come to nothing.

He will remain addicted until his death, which affects his mind over time and ultimately forces him to resign prematurely as president-director. On 8 January 1906, he dies in villa Rust Roest in the Agnetapark.

Captions (top to bottom and left to right):

Jacques van Marken and his nurse in villa Rust Roest, a few days before his death.

Jacques van Marken, ca. 1905.

Health resort Friedrichsbad Baden-Baden.

Funeral procession 10 January 1906, near Noordeinde.

Illustrations: Delft City Archives, Baden-Baden.

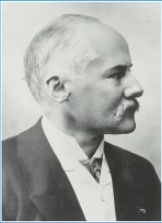
MUSEUM VAN MARKEN
DELFT

Verslaafd

Jacques van Marken krijgt rond zijn veertigste ernstige gezondheidsproblemen. Door zijn drukke agenda en hoge ambities raakt hij overspannen en is gedwongen om 's zomers lange periodes in Duitse kuuroorden door te brengen. Hij heeft last van 'zenuwpijnen'.

Om de pijn te bestrijden krijgt hij door zijn huisarts morfine toegediend, op dat moment een medicijn dat in 'betere' kringen vaker wordt gebruikt. Hij raakt al snel verslaafd aan het opiaat. De pogingen om af te kicken bij gerenommeerde artsen en in bekende sanatoria lopen op niets uit.

Hij zal tot zijn dood verslaafd blijven, wat zijn geest in de loop van de tijd aantast en hem uiteindelijk dwingt om vroegtijdig af te treden als president-directeur. Op 8 januari 1906 overlijdt hij in villa Rust Roest in het Agnetapark.

Jacques van Marken, ca. 1905

Jacques van Marken en zijn verpleegster in villa Rust Roest, enige dagen voor zijn dood.

Sanatorium Friedrichsbad Baden-Baden.

Bejegeningsterrein op 10 januari 1906, het kerkhof van Noordeinde.

Illustraties: Stadsarchief Delft, Baden-Baden